

Virtualna izložba *Vladimir Tkalčić,* *fotograf Etnografskog muzeja*

Virtualna izložba *Vladimir Tkalčić, fotograf Etnografskog muzeja* organizirana je povodom obilježavanja stogodišnjice održavanja legendarnoga terenskog istraživanja koje su proveli djelatnici Etnografskog muzeja u Zagrebu. U ljeto 1923. godine skupina entuzijasta predvođena dvojicom kustosa – Vladimirom Tkalčićem i Milovanom Gavazzijem – spustila se kajacima rijekom Kupom od Karlovca do Siska. Tijekom četiri tjedna veslajući su preplovili stotinjak kilometara te posjetili 34 sela istražujući etnografsku i kulturno-povijesnu baštinu, a uz terenske zapise i prikupljene muzejske predmete jedan od najistaknutijih rezultata ovog pothvata jest jedinstvena zbirka antologijskih terenskih fotografija pohranjena u Dokumentaciji Etnografskog muzeja, čiji je autor Vladimir Tkalčić.

Prva dionica virtualne izložbe, nazvana *Vladimir Tkalčić, fotograf Etnografskog muzeja: Pokupska ekskurzija*, usko je vezana uz spomenutu zbirku. Prigodno je „otvorena“ (možda bi bolje bilo kazati: objavljena na web sjedištu ustanove) 5. srpnja 2023. u sklopu programa 57. Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu, manifestacije čija je ovogodišnja tema *Pokraj Kupe, ladane vodice* također uvelike obilježavala obljetnicu istraživačke kampanje iz 1923. godine. U virtualnom prostoru predstavljani su svi digitalizirani negativni na staklu (njih ukupno 90) koje je Tkalčić snimio tijekom istraživanja kroz cjeline koje predstavljaju dionice puta, primjerice *Pripreme za polazak, Od Karlovca do Rečice, Luka Pokupska* itd. Konačno, uz izložbu je objavljen i digitalni „prettisak“ legendarnog kataloga izložbe Etnografskog muzeja *Pokupska sjećanja* iz 1993. godine, objavljenog nedugo nakon smrti njezinog posljednjeg sudionika Milovana Gavazzija.

Zahvaljujući inicijativi dr. sc. Tvrtka Zebeća, umjetničkog ravnatelja Smotre, 6. srpnja je organizirano i svojevrsno virtualno vodstvo po novootvorenoj izložbi u sklopu MSF-a u Knjižnici Bogdana Ogrizovića, gdje sam prigodno održao kraće predavanje na temu Pokupske ekskurzije. Zahvaljujući dobrom odazivu publike i velikom interesu, ovaj dosta neobičan koncept prezentacije virtualne izložbe ponovio sam i 25. rujna gostujući u Gradskom muzeju Sisak u sklopu jednodnevne stručne ekskurzije Hrvatskoga etnološkog društva u Pokuplje.

Tijekom prosinca 2023. godine virtualna izložba proširena je s dodatnih 386 fotografija iz Tkalčićevog opusa, čije su digitalne presnimke rezultat ovogodišnjega digitalizacijskog projekta *EMZ Online 2023*. Cilj nadogradnje sadržajima bio je progovoriti o Vladimiru Tkalčiću kao fotografu Etnografskog muzeja, jednom od njegovih profesionalnih habitusa koji je nerijetko zasjenjen ulogom prvog kustosa, prvoga školovanog muzejskog profesionalca u redovima

Etnografskog muzeja, autora stalnog postava i kasnijeg ravnatelja. Uz kratak pogled na sam lik i djelo Vladimira Tkalčića, kao i okolnosti nastanka prvih audiovizualnih fondova Muzeja čiji je Tkalčić začetnik, izložba se bavi njegovim pristupom portretnoj fotografiji, snimanjem običaja *in situ*, koncipiranjem tzv. humanih krajolika, odnosno serije fotografija koje prikazuju ruralne krajeve i njihove stanovnike na razmeđu tradicije i dvadesetostoljetne modernosti, a pogotovo njegovom pionirskom upotrebom fotografskih tehnika u službi rane hrvatske muzeografije (od dokumentiranja muzejskog fundusa i izložbene djelatnosti pa sve do introdukcije reprofotografije u radne procese).

Konačno, krajem prosinca 2023. godine projekt je uspješno zaključen promocijom virtualnog kataloga izložbe, prvog tzv. EPUB izdanja Etnografskog muzeja kompatibilnog s komercijalnim e-čitačima kao što su *Amazon Kindle*, *Kobo* ili *Onyx Boox Tab*. Virtualna izložba *Vladimir Tkalčić, fotograf Etnografskog muzeja*, zajedno s katalogom koji je moguće besplatno preuzeti na osobne uređaje, trajno je dostupna korisnicima na *web* sjedištu Etnografskog muzeja, na adresi tkalcic.emz.hr.

EMZ ETNOGRAFSKI MUZEJ ZAGREB

Pokupska ekskurzija

Pokupska ekskurzija, jedinstven je istraživački poduhvat Etnografskog muzeja koji se odigrao između 16. srpnja i 13. kolovoza 1923. godine, kada se mala skupina avanturista uputila čamcima u obilazak Pokuplja spuštajući se stotinjak kilometara nizvodno rijekom Kupom od Karlovca do Siska. Uz dvojicu kustosa Etnografskog muzeja – Vladimira Tkalčića (1883-1971) i Milovana Gavazija (1895-1992) – u poduhvatu su sudjelovali i dva akademska slikara – Srećko Sabljak (1892-1938) i Maksimilijan Vanka (1889-1963) – te petoro njihovih zajedničkih prijatelja – bračni par Bohaček, Maksimilijan (1891-1935) i Marija (1895-1980), bračni par Filjak, Matija (1894-1961) i Anka (1892-1984) te Matijin mlađi brat Marijan (1900-1981).

Iako je primarni cilj istraživanja kustosa bio utvrditi granice pojavnosti u zbirka vrlo zastupljenih tipova narodnih nožnji s ovog područja, ono je rezultiralo dokumentiranjem znatno šireg raspona etnografskih, kulturno-povijesnih i umjetničkih tema.

[Saznajte više...](#)

Pripreme za polazak

Zahvaljujući organizacijskom angažmanu i financijskoj potpori Srećka Sabljaka, koji je i predložio grupi zagrebačkih i lepoglavskih prijatelja poduhvat istraživanja pokupskih sela spuštajući se niz Kupu, Čamcima, u svibnju započinju pripreme. Tkalčić, Gavazzi, kako i sami priznaju, nevladni veslačnja s grupom se opućaju na Bravo kod Varaždina isprobati netom ispuštene gumene kajake renomiranog njemačkog proizvođača. Međutim, da nisu svi ekskurzisti bili bez veslačkog iskustva i interesa za avanturizam, svjedoče dvije staklene ploče na kojima se nalaze negativni koji prikazuju bračni par Bohaček kako u društvu Srećka Sabljaka sjede na sardolnima u Bednji. Prema raspoloživim podacima, vjerojatno su nastale godinu dana ranije, a izgledno je kako je i njih snimio Vladimir Tkalčić. Zanimljivo je kako su fotografije naknadno pridodane prvoj inventariziranoj fotografiji Pokupske ekskurzije, kao njegove B i C inačice, što govori o intenciji da ih se pridruži albumu. Za pretpostaviti je kako ih je sam Tkalčić umetnuo u album vjerojatno nedugo nakon što je inventarizirao snimljene negative, posebno ako se uzme u obzir da je uglavnom samno vodio dokumentacijske evidencije u prvoj polovici 20-ih godina 20. stoljeća.

Slika 1. Screenshot virtualne izložbe „Vladimir Tkalčić, fotograf Etnografskog muzeja“ (segment „Pokupska ekskurzija“)